

सोमनाथ् तोकन् दैक्षिण् भारतुक् अमि अवे चरित्रु, अत्रे
गोत्रुन्, घेरु नाव्, कलाचार, अत्रे भाषा / वत्तानु धेरे

ओण्टेसो
समाचारु कुट्कान्

ॐ नमो नारायणाय ।

शुलोक : सत्यं ब्रूयात्, प्रियं ब्रूयात्. न ब्रूयात् सत्यं, अप्रियं. प्रियं च नानृतं ब्रूयात्. एष
धर्मः सनातनः

अर्थ : हेततो वत्तो केर्नो, प्राम वत्तो केर्नो. हेततो मेकि प्राम न्हात्त वत्तो केरन् होना.
प्रामो मेकि हेत्त न्हात्त वत्तो केरन् होना. ऐल्लेसिस् सनातन धेरुं (मेकि - आनाल्, But)

सोम्नाथ् तोकन् देक्षिण् भारतुक् अमि अवे चरित्रु, अत्रे गोत्रुन्, घेरु नाव्, कलाचार, अत्रे
भाषा / वत्तानु धेरु

ओण्टेसो समाचारु कुट्कान्

लिक्कि, भराड सोड्यात्तेनु	माणिक्का. मु. सुब्रमणियन, चेन्नै
भराड सोडे दिन्नु	28/06/2021

Foreword

Sri M.M.Subramanian, a Mechanical and Software Engineer has been devoting his time for the development of SAURASHTRI language. He has prepared a Dictionary (vattaa puDki) with thousands of words. (Details are available in the website - SourashtraDictionary.com).

Now he turned his attention to the History of Sourashtras. By studying all available literature (list given by him), he has made a very interesting narration in the form of '**One hundred Titbits**'.

This history covers the story of [our ancestors from Somnath to South India](#). The whole presentation is very easy to read and undersatand. I am very happy to have been of some help in the preparation of this Booklet.

I recommend this to all our Sourashtrians, young and old, and also others who are interested to know the past story / history of our migration.

- K.V. Pathy

ॐ नमो नारायणाय ।

सौराष्ट्र वत्तापुड्किं (Sourashtra Dictionary) हीं अस्कि तेंगो नमस्कार् ॥ ऐल्ले ओलादळाक् (www.SourashtraDictionary.com) प्रवेश् केरात्तेंगो, केरञ्जारियो तेंगो अस्कि मी मिन्दिन् (नन्नि) मेल्लरस्

वत्तापुड्किं हीं ओण्टेसो समाचारु कुट्कान् मेनेत्ते ऐल्ले पुस्तिको (Booklet) भराट् सोडरियोतेमां झुक्कु सोन्तोश् लगरस्

ऐल्ले पुस्तिकां, सौराष्ट्रुं होयो अमि सोंनाथ् हीं देक्षिण् भारतुक् अवे वाट् चरित्र आधार् धानुक् संगिति फरातु, भौलास् मेनेत् कायो, भौलास् धानुक् अमि सोंनाथ् हीं हिन्दो सेत्ते पट्णमुक् अवे वाट्, अत्रे तेमां होदे भागुन्, वर्णाचिर धेरुं, अत्रे गोत्रुन्, कलाचार, भाषां सेत्ते विषेशुन् इसनि झुगु इवर्नु न्हन्नो न्हन्नो समाचारु कुट्कोकन्, चोव्दत्तक् ल्हैघुकन् संगिरेस्

ऐमां प्रधान् होयेयो कायो मेनेदि, ऐल्ले पुस्तिको पूराक् पूराक् अत्रे भाषां हींयि. जतो, झुगु जुन्नो वत्तान् तेत्तेट् हींयि. तेंगोहालि, ऐल्ले पुस्तिको चोव्देत्, न्हन्नो माय् / बवुनुक् चोव्दि तेक्कडेत् अत्रे पाषा अंगु विरुद्धि होय् मेनि मेनुवाय्

तुमि ऐल्ले पुस्तिको चोव्दि सीदि तुरे अभिप्राय् काय्ति हिंयेत् subramanianmmyahoo.com मेनेत्ते विजिलियणु संकेतुक् धट्टुवाय्

Note : The Devanagari (Hindi) and Latin (English) version of this Booklet can be downloaded from the webpage <http://sourashtradictionary.com/Downloads.aspx>

प्रामसर

माणिक्का. M. Subramanian

सौनाथ् तोकन् देक्षिण् भारत् लेन्तु - चरित्रु धानुक्

1. **सौराष्ट्र राज्यं** मेनरियो, युवान च्वांग सौग्न (Note) धानुक्, कीष्टु उजे गां मतुरा तोकन् हिमालया लेन्तु होदे ओण्टे म्होद्वो राज्यं
2. अमि (सौराष्ट्रर्नु) पन्चवो **सोकवन्** ओर्सु (5th Century) मन्दसौर् मेनेत्ते गामु, दसपुरा मेनेत्ते थामु पसुडु कामुन् केर्लि, धत्रो दास् भन्दिलि सुखंकन् जिक्लेत् होदिरास्
3. **CE 473** मन्दसौर् **टन्किनिम्** (Inscription) हीं, बन्दुवर्मन् मेनरियो रजो अवंगो **दत्तवायक्** (पसुट् विनेत्तेनुन्) मेनि नाव् दी होदिरास् मेनि कळारस्. अमि मन्दसौरं भन्ति होदे सुरितु धत्रो फुट्टे हाल्, तैल्ले धत्राक् बन्दुवर्मन् रजो पुनरुत्तानं केरि दीरास् मेनि कळारस्. मन्दसौर् मेनरियो गां अत्तो मध्य प्रदेशुं माल्वा मेनेत्ते गामुं सेत्ते
4. **कौसा** (पसुडु) कामुं अत्रे कला (Skill) सिये सौनाथ् रजो, सौनाथ् धत्राक्किन्, **रवुलुक्** (Palace) पजे होये पसुडु बोद्वान् विनि देत्तोक् अवंगो सौनात्तुं बोल्लि जी थोव्लि होदिरास्
5. **CE 1024** आम् ओर्सु गजिनि मामूद् मेनेत्तेनो सौनातुक् **पळो** (Army) खळ्ळि अवि, ससर्नु कोद्वि मेन्क्यानुक् मोरट्टि, सौमु सोमन्दुन् रूट् हळ्ळि जियेवेळ् हीं अत्रे जित्रवुं केष्टं हरंबं होय्रेस्
6. भिल्लंमा मेनेत्ते यादव कुल रजो देवगिरिं **राजधानि** (Capital) भन्दिलि (CE 1175-91) राज्जलत्त वेळ्, अवंको देवगिरिं रेत्तु वीदुं घेर् दार् मेनि दी होदिरास्
7. **CE 1024** तोकन् **CE 1299** लेन्तु, गजिनि मामूद्, गोरि मुहंमद्, पळ्चो अलावुदिन् खल्लि मेनि झुगु तेनु फिरि, फिरि सौनाथ्, देवगिरि होर् पळो खळ्ळि अवैहाल्, अमि तेंगो जोवळ् **रमारमि** (किट्टत्तट्ट, Approximately) दी सोवु ओर्सुन् (200 years) होल्लो तंगन् शेक्कुना केष्टं पोड्रास्

8. CE 1308 आम् ओर्सु, मालिक् कफुर् देवगिरि होर् पळो खळिळ अवे फरातु, अमि वेन् बादो पोन्दिरास्
9. तेंगोजोवळ् हीं तोवुञ्चत्तक्, CE 1312 आम् ओर्सु अमि ओण्टे महा जेदोकन् (enmasse) विजयनगरं मेनेत्ते गामुक् देशान्तर (Migration) जीरास्
10. विजयनगरमु रजो अवंको होन्तयो संरक्षणो केरि दीरास्. CE 1312 आम् ओर्सु अमि विजयनगरुक् देशान्तर अवेत्तेगो **सौराष्ट्र विजयाप्तं** मेनि नाव् दीरास्
11. CE 2021 आम् ओर्सु धानुक्, सौराष्ट्र विजयाप्तं चलिकिन् 710 ओर्सु होरस्. ऐल्ले "सौराष्ट्र विजयाप्तं" मेनरियो हिन्दो लेन्तु अत्रे होराडु पत्तिरिक्कां तगरास्
12. सेवप्प नायक् (CE 1532-1560) मेनेत्ते रजोजोवळ् कां केर्लेत् होदे गोविन्द दीक्षित् मेनेत्ते **अमात्यो** (Minister) अत्रे मेन्क्यान् रोव्वो तेंगो विजयनगरं हीं तञ्चावूरुक् बोल्लि अत्रास्
13. CE 1565 आम् ओर्सु विजयनगरं खाल् पोडे फरातु, अमि तेट् हीं निगिळि कर्नाटका, आन्द्रा, तमिळ्नाडु मेनि दैक्षिण् पोकट् अत्रास्
14. तिरुमलै नायक्कर् (CE 1623-1659) मेनेत्ते रजो, अवंको मदुरै महाल् सेर्माडि हात्तक् थां दीरास्
15. रामनातपुरमु राज्जल्ले होदे सेतुपति रजान्, अत्रे पसुडु कां ओप्पयि अवंको मूलक्कोत्तळं मेनेत्ते गामु थां दीरास्. तिसनिस् अमि मतुरै हीं परमक्कुटिं वसन् केरन् निगिळ्ळास्

सौनाथ् तोकन् देक्षिण् भारत् लेन्तु - भौलासु धानुक्

16. ओण्टे बेट्कोकिन्, बेट्कि होराट् केर्लत्तक् ओप्पय फरातु, नगल्पान्, हप्पल् विडो दीकिन् होराट् घेट्टि केर्लरियो विशेषुक् घेट्टि विडो (Betrothal) मेनि नावु. तैगो ह्प्लान्दि मेनि मेल्लो मेनन्
17. घेट्टि केर्लत्तवेळ्, दी पोकडु ओळ्ळुन् बिसि अमि सौराष्ट्रा देशुं हीं, अत्तो सेत्ते गामुक् कोनक् अवि चेरास्, अत्रे कुलं कायो, गोत्रु कायो, घेरु नाव् कायो मेनेत्ते इवर्नु पूराक् ओण्टेतैगो ओण्टेतैनु संगुलन्. तैगो भौलास् / भौगुळुवास् संगत्ते मेनि नावु

नौवान् पोकडु ओळ्ळुन् संगरियो भौलास्

18. अत्रे भौलास् संगुवेस्. ऐको - भला (Good) *मेनि ऐकरियो तेनु अस्कि मेनेन्*
19. अत्रे गामु आदिं सोकळ् पोन्नस् (56) देशुमु सौराष्ट्रं ओण्टे देश् - भला. ए देश् भेळि संपत्कन् म्होडो होदेसि - भला
20. पूर्वमु चन्दुरु (चन्दिरन्) तैगो शापनो निवर्त्ति केर्लत्तक् सोमनाथेस्वरर् सन्निदानमु अवि याग् चलतो केरि, पूर्त्ति होये फरादुक् ते सोमदेश् अवंको दान् दीडिया - भला. ती समयमु अमि सोमपुरिक् जी होद्यास् - भला
21. तिसो हात्तवेळ्, कण्व महारिषि बहुलाक्क मेनेत्ते देश् उत्पत्ति केरि तैमां अवंको वसन् केरुवो मेनि आग्न दियास् - भला. तैगो आग्न धानुक् अमि बहुलाक्क जी होद्यास् - भला
22. तिसो हात्तवेळ् नागर काण्ड चमत्कार्पुर्मु रजो 72 गोत्रुन् सेत्ते सौराष्ट्र भवळ्ळुक् तैगो देशुं अवि जिवत्तक् गामुन् दान् दियास् - भला. तैमाकु आट् गोत्रु केरिन् तपस् केर्नामेन्ति हिमालयमुक् जेडिया - भला

23. जदो उराव् होदे चार्कळ् साट् (64) गोत्रु केरिन् होये अमि अस्कितेनु ते रजा गामुक् अव्यास् - भला. तेगोहाल् अवंको नागर भवळ्नु मेनि नाव् अवेस् - भला
24. तिसो जिव्लेत् हदो, थेंवटे देशु रजान् अत्रे होर् पळो खळ्ळि अवि अत्रे सेरो झोडो मल्लियास् - भला
25. ते तंगन् शेक्कनात्तक् अमि अस्कितेनु गां सोड्डि विजयनगरं मेनेत्ते पट्णमु अवि होद्यास् - भला
26. ते कलमु तञ्जावूर् रजो, मैसूर् रजो, तिरुमलै नायक् रजो मेनेत्ते ए थीन् रजान्नु अवंको बोवन् धड्डि दान् दियास् - भला
27. ते कलं हीं अमि अस्कि ए मीनाक्षि पट्णमु (तेंगो तेंगो गां नाव् मेळ्ळो सेत्तै) हीं जिवरास् - भला

नोत्रिन् पोकडु ओळ्ळुन् संगरियो भौलास्

28. अत्रे भौलास् तुमि ऐको - भला
29. अत्रे गां देवगिरि - भला. देवगिरिं हीं सोमपुरिक् अव्यास् - भला. सोमपुरिं हीं नागरदेशुक् अव्यास् - भला. नागरदेशुं हीं मीनाक्षि पट्णमुक् अव्यास् - भला. अत्रे गोत्रु ... (तेंगो तेंगो गोत्रु नावुन् संगुनो)

सौनाथ् हीं दैक्षिण् भारतुक् अमि अवे वाट्

30. इसनि चरित्रो आधार् थोव्लि सियेत्काय् न्ही जियेत् भौलास् आधार् थोव्लि सियेत्काय् अमि सौनात्तुं हीं देवगिरि, देवगिरि हीं विजयनगरु, विजयनगर् हीं दैक्षिण् भारतुक् अत्रास् मेनि कळ्ळुवाय्
31. चरित्रो आधार् थोव्लि सात्तवेळ्, अमि कोल्ले ओर्सुं कोल्ले गामुक् जियास्, तेट् इक्के ओर्सुन् जिव्यास्, गां सोड्डि गां कगो जन पौडस् मेनेत्ते इवर् कळ्ळुवाय्

अत्रे मेन्क्यानुं भागुन्, वर्णाचिराम धेरुं

32. मदुरै अत्रां अमिस् राज्जळ्ळत्तक् गोव्ण्डान् (Chief), सौव्लिन् (Elders), ओय्दुन् (Pandits), भौदुलुन् (Astrologers & Poets) मेनि अत्रे मेन्क्यानुं चार् भागुन् (division) होदिरेस्
33. अत्रे मेन्क्यानुं म्हद्वि काय्ति दावो, विवहार् अवेत्, ऐल्ले चार् भागु म्होद्वानुस् पोज्चि केरि तिच्चिर् थोत्रास्
34. भारत देशुं दुसुरे अस्कि कुलमुं (Race) सेत्ते सोकन्, अत्रे तेमां मेल्लो भवण्, क्षत्रियन्, वैस्यन्, सूत्रन् मेनि चार् वर्णं होदिरेस्
35. ऐमां, वैस्यन्किन् सूत्रन् मेनेत्तेनु तिरुप्पति, नगरि, नारायणवनं, आरणि, कोट्टार्, पळनि, पाळैयंकोट्टै, विळ्ळंकुटि, वीरवनल्लूर् मेनेत्ते गामु होदिरास्
36. CE 1705, पाल्तिप ओर्सु, आवणि म्हडा पुण्णिंदी अत्रे मेन्क्यान् 'सौणाल्' (उपाकर्मा) कां मुसद्वि अवत्तेवेळ्, मदुरै दुरुकु (Fort) अधिकारि जोस्यं वेंकटरंगय्यर् मेनेत्तेनो 'सौराष्ट्रा मेन्क्यानुक् भवळ्नु आचार अनुष्टानं केरत्तक् अक्क्यार् (Rights) न्ही' मेनि अटार् तेंगो धेरि रणि मंगंमाळ् जोवळ् जी हिब्बि ह्वेडास्
37. रणि मंगंमो आजो धानुक् सिरंगु (सीरंगं) धत्रां तेल्ले अटार् (18) मेन्क्यानुक् बोवि तेंगो कुलं, गोत्रु, धेरुं धेरि ओण्टे सदस् (Group) विचारणो केर्यास्
38. तेल्ले अटार् मेन्क्यान् अत्रे 64 गोत्रुन्, अत्रे वेदं, स्मिरुति, वर्णाचिर धेरुं, सास्तरुन् धेरि सदस् जोवळ् इवर् संग्यास्. अमि संगेयो अस्कि चेक्क से मेनि तेल्ले सदस् ओप्पिळ्ळियास्
39. तेल्ले सदस्सु लिक्कि धड्डिय इवर्नु थोव्लि रणि मंगंमो अमि (सौराष्ट्रुन्) भवळ्नुक् होये आचार अनुष्टानं केर्लुवाय् मेनि ओण्टे सासनं (जेय पत्तिरिक्कै) दीरास्

40. इसनि आचारकन् जिवे अमि हिन्दा दिन्नुं चैनो, मांसु, **भोसुलो** मेनि खय्लि अत्रे आचार कायो मेनि कळानात्तक् जिव्लेत् सेत्ते ओण्टे विचार होये समाचार

सौराष्ट्र कुलं, गोत्रुन् / घेरु नावुन्

41. सौराष्ट्रा मेनेरियो जात् न्हा. ओण्टे 'कुलं' (Race)

42. गोत्रु मेनत् ओण्टे रिषिनु खाल् उजि अवे अस्कि दल्लोमेनिनु सन्तति मेनि अर्थु. गोत्रु नाव् मेनेत् तेल्ले गोत्रु स्थापनो केरे रिषि नाव्. ओण्टे गोत्रु नाव् खाल् अवरियो अस्कितेनु ददो भेय्न् होन्. तेगोहाल् ओण्टे गोत्रुं होराट्टु देव्लय् केरन् होना

43. अत्रे कुलमु दीकळ् सेत्तर (72) गोत्रुन् होदिरेस्. तेमां आट् गोत्रु केरिन् हिमालयमु तपस् केरत्तक् जिये फरात्तु उराव् होदे चार्कळ् साट् (64) गोत्रु मेन्क्यान् अत्तो देक्षिण् भारतुं कर्नाटका, आन्द्रा, तमिळ्नाडुं मेनि जिव्लेत् से

44. गोत्रु नावुन् - 1) अकस्त्य 2) **अरुणि** 3) **असित** 4) आंगिरस 5) आत्रेय 6) **इत्मवाह** 7) उदंग 8) उपमन्यु 9) **उसेन** 10) **उष्णीच** 11) **और्व** 12) कण्व 13) **कवस** 14) **गार्गेय** 15) **कालव** 16) कास्यप 17) **कुपिन** 18) **कौत्स** 19) कौण्टिन्य 20) **कौमन्त** 21) कौसिक 22) गौतम 23) च्यवन 24) जन्हू 25) जमदग्नि 26) जापालि 27) जैमिनि 28) **तेवल** 29) दधीच 30) दूर्वास 31) **प्रमति** 32) परासर 33) भकीरत 34) भार्गव 35) भारत्वाज 36) पिप्पल 37) **पैलव** 38) मन्दबाल 39) मदंक 40) मरीच 41) माण्डव्य 42) मार्कण्डेय 43) **मेधातिथि** 44) मैत्रेय 45) मौञ्जायन 46) मौत्कल्य 47) व्यास 48) **वत्स** 49) वसिष्ट 50) **वात्सायन** 51) वामदेव 52) वाल्मीक 53) विस्वामित्र 54) **वैसंपायन** 55) **सक्ति** 56) सरभंग 57) **साण्डिल्य** 58) सालिक 59) सालिहोत्र 60) सूमन्त 61) **सौनक** 62) सौपरि 63) हरित 64) श्रीवत्स

45. ऐल्ले चार्कळ् साट् (64) गोत्रं, ल्होवां देक्कट्टियो वीसुन् ओण्टो (21) गोत्रुनुक् खाल् घेरु नावुन् कोन्नि न्ही
46. ऐमां नौक्कळ् नवत् (99) घेरु नावुन् सेर सौनक गोत्रु म्होड्डो गोत्रुकन् से. ब्रह्मा भगवान् जोवळ् ही ज्योतिषं सिक्के दीकळ् तीस् (32) रिषिनुं सौनक रिषि ओण्टेतेनु मेनि भिरुगु परासर होर सास्त्रमु परासर रिषि संगिरास्
47. प्रवरनुं मेनेत् भेळि मेटुन् (Most Excellent) मेनि अर्थु. प्रवरनुं मेनेत्तेनु, गोत्रु स्थापनो केरे रिषि सन्ततिं अवे भेळि मेटु रिषिन्
48. ओण्टे गोत्रुं थीन् पिरवर रिषिन् हिंयेत् तेगो त्रियारिषं, पाञ्चु तेनु हिंयेत् पञ्चारिषं, सात् तेनु हिंयेत् सप्तारिषं मेनि मेनन्. अत्रे तेमां सप्तारिषं जुण्णा
49. ओण्टे गोत्रुं देव्लय् केरन् होना मेनि कळाय्. ती धानुक् वेकुळो (Different) गोत्रुकन् हिंयेत् मेल्लो, दी त्रियारिष गोत्रुं दी प्रवरनुं ओण्टे तेनुकन् हिंयेत्काय्, दी पञ्चारिष गोत्रुं थीन् प्रवरनुं ओण्टे तेनुकन् हिंयेत्काय् देव्लय् केरन् होना. तिसनिस्, त्रियारिष गोत्रु प्रवरनुं दी तेनु पञ्चारिष गोत्रुं हिंयेत् मेल्लो देव्लय् केरन् होना
50. उदाहरण् : माण्डव्य गोत्रु - पञ्चारिषं - प्रवरनुं भार्गव, च्यवन, अप्नुवान, और्व, जमतक्किन्. भार्गव गोत्रु - पञ्चारिषं - प्रवरनुं भार्गव, च्यवन, अप्नुवान, और्व, जमदग्नि. ऐल्ले दी गोत्रुं (माण्डव्य & भार्गव), प्रवरनुं ओण्टेस् तेनु हाल् देव्लय् केरन् होना
51. 'परंपर रोकुन्' (Genetic Disorder Diseases) अब्नात्तक् हात्तक् ददो भेय्न् होरियो दी तेनु होराट् केर्लन् होना मेनत्तक् हालिस् गोत्रु / प्रवरनुं सी देव्लय् केर्लुनो मेनि म्होड्डान् संगिरियो

अभिवादनो - नमस्केरत्ते

52. अमि म्होद्वानुक् सात्तेवेळ्, अमि कोन् मेनेत्ते इवर् तेंगो कळडिकिन् नमस्केरेत्तेगो अभिवादनो मेन्नावु. अभिवादनो केरेत्तेवेळ् दी हात्हाल् कान् जैलि ऑगिकिन् मेन्नो. मुसडत्तेवेळ्, ऑगि हात् हाल् भूय् धेर्नो

53. अभिवादनो - यजुर् वेद शाखाध्यये, आबस्तंब सूत्र, †मौञ्जायन गोत्रस्य, †† काश्यप, वत्सार, साण्डिल्य प्रवरान्वित - †††अनुष नक्षत्रस्य, *विरुच्चिक रासौ जातकस्य, **सुब्रमण्य शर्मणा: अहं बो अभिवादये

+ तेंगो तेंगो गोत्रु नाव्, ++ तेंगो तेंको पिरवर्नु नाव् (पिरवर्नु नाव् कळाना जियेत् सोड्डुवाय्), +++ तेंगो तेंगो नक्षत्रु नाव्, ** रासि नाव्, ** तेंगो तेंगो नाव्

अर्थु - यजुर् वेदो चोव्दरियोत्तेनो, आबस्तंब रिषि संगे सूत्रं (वितिमुरैकळ्, Rules) धानुक् चलत्तेनो, मौञ्जायन गोत्रु, काश्यप, वत्सार, साण्डिल्य प्रवरर्नु वाट् अवे, अनुष नेट्चत्रु, विरुच्चिक रासि, सुब्रमण्य नाव् केरोकन् सेत्ते मी तुंगो नमस्कार् केररस्

सौराष्ट्र भाषा, कलाचार

54. सौराष्ट्रा मेनेत् '100 राष्ट्रा' मेनि अर्थु न्हा. 'सुराष्ट्रा' मेनेत्ते वत्तो हीं अवेयोस् 'सौराष्ट्रा'. 'सु राष्ट्रा' मेनेत् 'चोक्कट् देश्' मेनि अर्थु

55. सौराष्ट्रा देश् मेनरियो महाराष्ट्रा, गुजरात्, मध्य प्रदेश् चेरें ओण्टे म्होद्वो देश्. फोरुंगिन् राज्जलत्तवेळ् गुजरात् मेनरियो बांबे राजधानि (Bombay Presidency) खाल् होदे ओण्टे प्रदेश्

56. गुजरात् मेनत्ते प्रदेश् 1 May 1960 C.E तेन्दुस् हीं अत्रियो. तेल्ले 1) उत्तर गुजरात् 2) कट्च् 3) सौराष्ट्रा 4) मध्य गुजरात् 5) दैक्षिण् गुजरात् मेनि पाञ्चु क्षेत्रुन् (Region) चेरयो

57. ओण्टे ओण्टे क्षेत्रं केररियो वत्तान् ओण्टे ओण्टे वितंकन् हाय्. तेगोहाल्, गुजरात्ति भाषा अवंको इवर् पोइना
58. अमि, देवगिरिं रमारमि ओण्टे सोवु ओर्सुन् होल्लो होदेहाल् अत्रे वत्तानुं झुगु मरात्ति वत्तान् से. उदाहरण् : अत्रे वत्तां **वळु**, मरात्तिं **वाळु**, अत्रे वत्तां **बुट्नि** मरात्तिं **बुट्विणे** अत्रे वत्तां **गाट्** मरात्तिं **गाट्**
59. ती धानुक्, अमि विजयनगरुं दी सोवु ओर्सुन् होल्लो होदेहाल् अत्रे वत्तानुं झुगु तेलुगु वत्तान् से. उदाहरण् : नीडो (Shadow), उडुत्तो (चिग्लो, Squirrel), कोति (कीसु, Monkey), गुंपु (जैदो), कुन्देलु (ससो, Rabbit), गोरु चुट्टु (गोरु तेलुगु, नेक्कु सौराष्ट्रा)
60. अमि चार् सोवु ओर्सुन् तोकन् तमिळ्नाडुं जिक्लेत् सेत्ते हाल्, अत्रे वत्तानुं हद्दु वत्तान् अय्डे (तमिळ्) वत्तान्कन् से. उदाहरण् : परवै परन्दरस् (हूडु हुडरस्), पन्दु उरुण्डरस् (गोळु धुळरस्). इसनीस् जियेस्ना मेनेत् अंगु ओण्टे सोवु ओर्सुं अमि सौराष्टिरनुं मेनि मेल्लि अय्डे वत्तो केर्लि हवे !!
61. अत्रे भाषां झुकु विसेषुन् से. रुचिन् मेनरियो सोयो अंबट्, कस्नि, गुळ्ळे, खेरुट्, कोडु, तिक्के (Sour, Astringent, Sweet, Salt, Bitter, Pungent) मेनि कळाय्. अत्रे तेमां, ऐल्ले जतो **कौमन्** (Taste of unfermented curd) मेनि ओण्टे सेत्ते. उदाहरण् - अंबट् पोट्नात्त धैय्ज्, भज्जिचार्
62. हिन्दो, सोन्दो, पोरं मेनेत्ते वत्तो भुलोकुं झुगु भाषानुं से. होयेदि **तेरं** (day after day after tomorrow) मेनेत्ते वत्तो थैव्डे भाषानुमुस् से. **तेत्तेरं** (3 after days after tomorrow) मेनेत्ते वत्तो ग्रीक्, मलाय्, **अत्रे भाषां ओण्टेस्** से

<https://en.wiktionary.org/wiki/Appendix:yesterday/today/tomorrow>

63. **फोरुंगि** - वत्तो उजावट् (Etymology) धानुक् अरबिं ःप्रञ्जिय्, पार्सिं ःपरंगि, उरुदुंकिन्, हिन्दिं ःपिरंगि, सौराष्ट्रां फोरुंगि मेनि अवे वत्तो. फोरुंगि मेनेत् **परदेशि, प्रधान्को बिरिट्टिष् न्हीजियेत् गोरो दल्लोमेनि** (A foreigner, especially a British or a white male), मेनि अर्थु. फोरुंगिक् अळ्ळिङ्गु (Feminine Gender) जुण्णा
64. ओकणीसु (19) मेनरियो ओक्कन्नो वीस् मेनेत्ते वत्ता सारं. तिसो मेन्तो **ओक उन्नो वीसु** (One short of twenty) मेनि अर्थु. तिसनीस् 29 क् ओक्कन्नो तीस्, 39 क् ओक्कन्नो चलिस् ... 89 क् ओक्कन्नो नवत् 99 क् ओक्कन्नो सोवु मेनि मेनुवाय्
65. 21 क् ओक्कळ् वीस्, 22 क् दीकळ् वीस्, 24 क् चार्कळ् वीस्, 25 क् पोञ्चिस्, ... 29 क् नक्कळ् वीस् मेनुवाय्. थेळ्ळे गामुं वीसुन् ओण्टो (21), वीसुन् दिर्यो (22), वीसुन् थीने (23) ... पोञ्चिस् (25)... वीसुन् आटे (28) .. ओक्कन्नो तीस् (29) मेनन्
66. **देळि पीडुं** (Gram Powder) केरे **नेग्गुन्** (Snacks) अत्रे मेन्क्यान् खयलेत् होदिरास् मेनि नवीन सौराष्ट्र फैल पुस्तवुं हीं कळारस्. गुजरात्तुं हिन्दोमेल्लो झुगु गामु सोळफार् देळि पीडु नेग्गुन् खारियो सात्तो मुसै. तैल्ले नेग्गुनुक् तेट् **फाफडा** (Fafda) मेन्नावु
67. C.E 1903 आं ओर्सु मदुरै हीं **गुण्णि होये** (Published) **पोतिनुं** (Book) अस्कि **'जुण्णा'** (No) मेनेत्ते वत्तोस् से. फळ्चातु कलमु मदुरै **'न्ही'** मेनेत्ते वत्तो अवरस्. हिन्दोलेन्तु पोरुंगिडि, कुंबोण्, दिण्टुक्कल् एट् पूराक् **'जुण्णा'** मेनेत्ते वत्तोस् वत्रिनिं से

68. लेकिन् लगत्तक् फुल्लन्दि (Previous Day) घोंमा देव्दानुक् पुजे केरिनु नमस्केरत्ते दिन्नुकु देवु अहस् (कुटुंब देव्दानु दिन्नु) मेन्नावु. देवु अहस् मेनेत्तेस् देक्कास् मेनि मर्चय्यियो
69. होराडुक् मुल्लो नोत्रो केरान् नोत्रि केरिनुक् देरियो ओक्कन्नो पोन्नस् हन्नवुक् (Rs.49) देसन्नव् मेन्नावु. देञ्चुक् हन्नव् न्ही मेनेत् देक्कास् किंके? मेनि ओण्टे म्हणि (Saying) से. तेल्लेगो अर्थु - रुपायि (Rs) 49 देत्तो मुसुनात्तेनो होराट् कोनक् केर्लत्त मुसै
70. सौराष्ट्र बेयल् मेनिन् नोव् (9) गेजु सव्वां 'पूसु कष्ट' तय्लि सव्वो फिल्न (अत्तो न्ही). महाराष्ट्रां मेल्लो तिसनि सव्वो फिल्रियो तेगो 'कष्ट' फिल्त्ते मेनन्. तेट्, होराडु तेन्दुस् 'नौवरि कष्ट' मेनि होराडु नोत्रि कष्ट फिल्रियो रुढि (Practice) हिन्दालेन्तु से. ऐमां हीं, अत्रे कलाचारकिन् महाराष्ट्रा कलाचार लोकुत्तो लोकुत्तो से मेनि कळळुवाय्
71. तेल्ले कलमु, होराट् होये नोत्रा नोत्रिन् वीळ्ठो सोकन् ओण्टे थीन् चेक्कुर् सकडमु (रिक्षा) हिंगिलि ओण्टे ओण्टे ओस्तुन् (Relatives) घेर्कनु जी, गुळ्ळेयो तिक्केयो खय्दि, तेनु देरियो केन्नल् (अन्पळिप्पु, Gift) सकडमु थोव्लि सोळफार् पाञ्चु घेण्टाक् घेर् अवि चेरन्. तिसनि 'ओण्टेदि रात् चुट्टु' फिर्ति अवरियो तेगो ओरात् चुट्टु मेनन्. ओरात् चुट्टु तेल्ले कलमु होदे 'समूह-मिळ्ळि' (Socializing with People) मेनि मेनुवाय्
72. सोवु ओर्सुनु मुतुल्लां लिक्के पुस्तवुन् चोव्त्तवेळु, अमि थेव्डे वत्तान् हर्पड केर्लेत् से मेनि कळारस्. उदाहरण् : हड्वि सा मेनरियो हड्वि सा मेनि मेनरास्. हड्वि - हड्वि, नरेळ - नळेर्, सिज्वेत्ते - सिज्वेत्ते, कल्वत्ते - कल्लत्ते, दिरकं - दिकरं (Kerosene), पड्वो - पड्वो (अमास्, पुण्णिमुक् दुसुरन्दि, Next Day to New / Full Moon)

वत्तानुं सेत्ते विशेषुन्

73. अत्रे पाषां थैव्डे वत्तानुक् अर्थु दिव्यो से. उदाहरण् : काट्, पाट्, दान्, तोन्, गाट्
74. बोढ्वां काट् (Stain) लगिरस्. सी सौरि काट् (Cut)
75. गाट् (Knot) बोलिंकन् ताय्. मत्तिं तयि गाट् (Bury)
76. पाट् (Back) मोसि आंगु धूव्. तेनो पाट् पोडि (With difficulty) सौमर् अत्रियो
77. विजना दान् (Handle) देळ्को से. दान् (Gift) अवे गायिकु, दात् धेरि सान् होना
78. तोन् (Face) सी जवाप् केर्. कच्चंबो खयेत् तोन् (Mouth) अंबुळाय्
79. थैव्डे वत्तानु उच्चारणो (Pronunciation) मर्चिर् केरेत् अर्थु मर्चय्याय्. उदाहरण् :
कोट् / खोट्, गाट् / घाट्, होट् / होड्, केर् / घेर्, थोर् / दोर्
80. कोट् (Where) जीलि अवरियो. खोट् (Leprosy) मेनेत्ते बरो केरत्तिसा रोगुसि
81. होट् (Lip) सुक्कि अवरस्. दोरि होड्कन् (Tightly) उट्चि भन्दि
82. हूट् (Get up) सौळफारं हूट्. हूड् (पर, Fly) पक्षि हुडरस्
83. गाय् काय् खाय् मेनेत्ते अत्रे भाषां सेत्ते ओण्टे विसेश् होये वाक्यं

84. थेंवडे वत्तानुन् अय्कत्तक् अल्लिंगु, तल्लिंकु (Male / Female Gender) सोकन् हिंयेत् मेल्लो, तेगा अर्थुन् दुसुरेकन् से. उदाहरण् : मौडो, मौडि
85. मौडो, मौडि मेनेत्ते वत्तान् बेट्को, बेट्कि मेनि मेनरियो सोकन् हिंयेत् मेल्लो, तेगा अर्थुन् दुसुरे. नीडो अब्बत्तक् परण्डो तगरियो तेको **मौडो** मेनेत्ते. **मौडि** मेनरियो आट् पाय्ज् हब्बु (Spider).
86. घोंब्लो, घोंब्लि. उदा : पनि **घोंब्लो** (Warm) से. घोंब्लि मेनेत्, घां लगरियो हाल् अवरियो गेड्डो. उदा : तोस्कां **घोंब्लि** (Bump) से

जुन्नो वत्तान्किन् तेगो प्रयोगुन्

87. परीक्षां (Examination) लंगत्तक् (To Pass) पाट् पोडि चोव्दुनो
88. गाय् हड्को जळि, राक्केरि, **खेतुक्** (Field) तकेति **पुष्टि** (Nourishment) **मस्तु** (Manure) होयि
89. गाय् दूदुं हीं धेय्ज्, **ताक्** (Buttermilk), **लोनि** (Butter), **खेरस्** (Cottage Cheese) अब्बसु
90. गोरु **सिंगडो** (Horn) **चाकु** (Knife) दान्, **भोरणि** (Kumkum box) अंगु झुगु **कौतुक वस्तु** (Decorative Items) केरत्तक् **ओर्गसु** (Will be useful)
91. 'तळु हीं तळो पाय्ज् लेन्तु' (Top to bottom) मेनि मेन्क्यानुक् मेनरियो सोकन् '**मूस् हीं तोस् लेन्तु**' (Root to top of the plant) मेनि झाडुक् मेनुवाय्. केळु झाडु '**मूस् हीं तोस् लेन्तु**' नुगसु (useful)

92. **भुस्ला** झाडु (चिरु ईच्चमरं, Mountain date palm) **बूरु** (ओलैक्कयिरु, Palm leaf rope) **घन्द्रो** (मूट्टै, Bundle) भन्दत्तक् **नुगसु** (पयन्पटुं, Will be useful)
93. **खौरिं** (कुळं, Pond) पनि हाँलेन्तुस् **बको** (कोक्कु, Crane) वैक्कलि अवय्
94. **उच्चाव्** (वरुमानं, Earnings) सोंमर् वेस् उन्नो हिंयेदीस् **जुड्डे / दोडुञ्जे** (चंपादित्त, Earned) हन्नव् उराव् केरत्तक् मुसै
95. **विद्यावि** (पडित्तवन्, Educated) मेनेत्तेनो **विनयंकन्** (पणिवु, Modesty) चल्लुनो. कगो मेनेदि विनयं म्होदृप्पन् जुड्डियि
96. **शीन् शमुल्लतक्** (इळैप्पार, To rest) ओडा जाटु **नीडो** (निळल्, Shadow) सौकन् कोन्निस् अच्ना (नीडो मेनरियो तेलुगु वत्तो. सैलु अत्रे वत्तो)
97. **लुमत्ते** (अचै पोटुतल्, Cud Chewing) मेन्तो, गायि अपुलुकु पजेलेंगु चोरो **चुवुनात्तोक्** (मेल्लामल्, Without chewing) **गिलिन्** (विळुंकि, Swallowing), फळ्चातु गो हात्तेवेळ् तेल्ले चोराक् तोनुं अनिलि, चोकड् चुवि दिव्वाळु गिलत्ते. (मिंगु मेनरियो तेलुगु वत्तो)
98. नरेळ् **गोन् दोरु** (नार् कयिरु, Coir Rope) पनिं बिज्जेत् मेल्लो फुग्गुना हालि **तारुनुं** (कप्पल्, Ship) भैळ्ळि वव्रसुन्
99. लयडो मेन्त झाडु कुट्को. तेल्ले लयडो न्हन्नो न्हन्नोकन् चेक्केत् तेको **चेगुलो** (विरगु चिराय्, Wood Chips) मेन्नावु
100. **खण्डि** (पळ्ळं, Pit) **खनत्तक्** (तोण्ड, To dig) **खनटि** (गटप्पारै, Crowbar) पजे

आधार्नु - References

1. वेदप् पळमैयान सौराष्ट्रं - तेस्मा T.R Baskar
2. Note about Banduvarman and Mandosar Inscription - Corpus Inscriptionum Indicarum Vol. 3 : Fleet, John Faithfull
3. Note about Mandosar : Mandasaur Jile ke Puratatvik Smarakon ki Paryatan ki Drishti se Sansandhaniyata by Dr. Agarwal, Mandasaur, MP
4. The Mandasor Silk Weavers' Inscription of 437 CE and Temples of the Aulikaras - By K.L. Mankodi
5. Sapthagiri, August 1995
6. Bhillamma - Yadava dynasty - Britanica.com
7. Seuna (Yadava) dynasty - Yadavas of Devagiri (c. 1187-1317) - Wikipedia
8. Somnath Temple - Wikipedia
9. Alauddin Khalji's conquest of Devagiri - Wikipedia
10. Vijayanagar Empire - Medieval History - Know India
11. Sevappa Nayak - The Nayaks of Tanjore. Annamalai University
12. Tirumala Nayaka - Wikipedia
13. A History of the Sourashtrians in Southern India - By Graves Cookson & Co., Madras at the Scottish Press, 1891
14. श्री सौराष्ट्रा बिराहमण पूर्वीक चरित्रं - श्रीमान् नीलमेकं कु. अत्ययन रामय्यर्, Salem, 1909
15. तमिळ्नाडिल् चौराष्ट्रिर् (मुळुवरलारु) - By K.R. Sethuraman, 1977
16. R.V Sowlee - Bhoguluvas - Sourashtra Literary Society, 1981
17. सौराष्ट्रिर् तेन्नाडु विजय वरलारु, गोत्तिरप् पिरवर काण्डं - A. R. R Jegannathan, Kumbakonam, 1990
18. The Migrant Silk Weavers Of Tamilnadu - A Study - By Prof C.S. Krishnamoorthy, 2015
19. What's so special about the Gujarati language? - By Vinit U. Parmar